

OPINIE

Opinie: Handhaving van het milieurecht wordt steeds urgenter

Zonder onafhankelijke en consequente handhaving blijven klimaat- en milieudoelen een dode letter en blijft het land op het stikstofslet. Het nieuwe kabinet kan zich die vrijblijvendheid niet langer permitteren.

Een boer rijdt mest uit over de koude ondergrond in Druten. Marcel van den Bergh / de Volkskrant

Frans Vollenbroek en **Laurens Beijen** 29 januari 2026, 16:28

Bewaren

Delen

Vrijdag [presenteren](#) D66, VVD en CDA hun coalitieakkoord. Dan zal blijken of de milieu- en klimaatambities van het beoogde kabinet-Jetten meer zijn dan een herhaling van zetten. Doelstellingen zijn belangrijk, maar de kernvraag is of de coalitie bereid is die doelen ook daadwerkelijk af te dwingen. Zonder handhaving blijft milieubeleid vooral papier.

Volgens [artikel 21](#) van de Grondwet heeft de overheid de taak het leefmilieu te beschermen en te verbeteren. In de praktijk blijkt die plicht echter vaak ondergeschikt aan economische belangen. Dat geldt voor de rijksoverheid, waar milieu- en natuurbelangen structureel onder druk staan, maar net zo goed voor provincies en gemeenten.

Gemotiveerde professionals

Juist decentrale overheden spelen een sleutelrol bij de uitvoering van het milieubeleid. Zij worden ondersteund door regionale omgevingsdiensten, waar doorgaans deskundige en gemotiveerde professionals werken. Hun invloed is echter beperkt. In veel gevallen mogen zij slechts adviseren; de beslissingen worden genomen door bestuurders die ook economische en politieke belangen laten meewegen.

Wanneer omgevingsdiensten adviseren om handhavend op te treden tegen bedrijven die milieuregels overtreden, stuit dat vaak op terughoudendheid. Het belang van het bedrijf krijgt regelmatig voorrang boven de bescherming van gezondheid, natuur en leefomgeving. Het resultaat is zichtbaar: overtredingen in sectoren als de bio-industrie, de zware industrie en de luchtvaart [worden geregeld gedoogd of slechts halfslachtig aangepakt](#).

Die terughoudendheid wordt versterkt door de manier waarop omgevingsdiensten zijn georganiseerd. Zij zijn financieel afhankelijk van de gemeenten en provincies die zij moeten controleren. Kritische opstelling kan leiden tot politieke frictie en uiteindelijk tot bezuinigingen. Structurele onderfinanciering veroorzaakt personeelstekorten en te weinig toezicht, waardoor handhaving eerder uitzondering dan regel wordt.

Groeiende rol rechter

Dat overheden tekortschieten, blijkt ook uit [de groeiende rol](#) van de rechter. Milieu- en natuurorganisaties zien zich steeds vaker genooddaakt juridische procedures te starten om naleving van bestaande regels af te dwingen. Rechters tikken het Rijk en decentrale overheden met regelmaat op de vingers wegens gebrekkige vergunningverlening, toezicht en handhaving. Dat is geen teken van activistische rechtspraak, maar van falend bestuur.

In 2021 bracht [een onafhankelijke commissie](#) onder leiding van oud-minister Jozias van Aartsen deze problemen scherp in beeld. De conclusie was duidelijk: het huidige stelsel is te versnipperd en te vrijblijvend om effectief te zijn. De commissie pleitte voor ingrijpende hervormingen, waaronder meer schaalgrootte, extra capaciteit en vooral meer onafhankelijkheid van toezicht en handhaving.

Cruciaal was de constatering dat het systeem ruimte laat voor politieke keuzes om al dan niet te handhaven. Daarom adviseerde de commissie om handhaving verder los te koppelen van het politiek-bestuurlijke gezag, bijvoorbeeld door directeuren van omgevingsdiensten zelfstandig handhavingsbesluiten te laten nemen. Dat voorstel stuitte op weerstand: overheden geven hun bevoegdheden niet graag uit handen.

Ongemoeid

Een recent [wetsvoorstel](#) van staatssecretaris Thierry Aartsen verandert daar weinig aan. Het stelt kwaliteitseisen vast, maar laat de kern van het probleem ongemoeid. Handhaving en scherpere vergunningverlening blijven afhankelijk van politieke bereidheid.

Handhaving van het milieurecht mag echter geen gunst zijn. Nederland overschrijdt structureel ecologische grenzen en blijft achter bij afgesproken klimaat- en natuurdoelen. De [aanbevelingen](#) liggen al jaren op tafel. De vraag is of de nieuwe coalitie eindelijk de politieke moed heeft om ze uit te voeren en het wetsvoorstel van de staatssecretaris te verbeteren.

Over de auteurs

Frans Vollenbroek en Laurens Beijen zijn actief voor Grootouders voor het Klimaat.

Dit is een ingezonden bijdrage, die niet noodzakelijkerwijs het standpunt van *de Volkskrant* reflecteert. Lees [hier](#) meer over ons beleid aangaande opiniestukken.